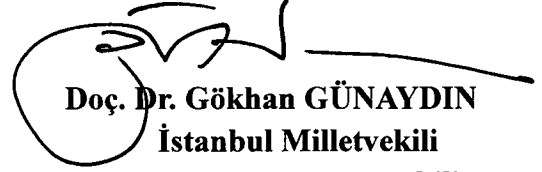

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın *Milli Eğitim Bakanı Sayın Yusuf Tekin* tarafından Anayasa'nın 98'inci ve TBMM İçtüzüğü'nün 96'ncı ve 99'uncu maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını talep ederim.

Saygılarımla.

Doç. Dr. Gökhan GÜNAYDIN
İstanbul Milletvekili
CHP Grup Başkanvekili

Anayasa'nın 42. maddesi uyarınca "kimse, eğitim ve öğrenim hakkından yoksun bırakılamaz." Ancak Milli Eğitim Bakanlığı'nın 2023-2024 öğretim yılı istatistikleri, Türkiye'de bu anayasal hakkın milyonlarca öğrenci için yalnızca kâğıt üzerinde kaldığını gözler önüne sermektedir. Türkiye genelinde 31 bin 559 yerleşim yerinde okul bulunmamakta, bu yerleşim birimlerinde yaşayan 614 bin 680 öğrenci, eğitime erişebilmek için taşınmalı sistemle farklı okullara gitmek zorunda kalmaktadır.

Bu tablo, eğitime erişimin bir coğrafi ayrıcalığa dönüştüğünü, özellikle kırsal ve yoksul bölgelerde yaşayan çocukların anayasal haklarının fiilen askıya alındığını göstermektedir. Dahası, taşınmalı eğitim politikası, öğrenciler açısından yalnızca fiziksel değil, aynı zamanda pedagojik, psikolojik ve sosyal maliyetler de doğurmaktadır. Uzun ulaşım süreleri, okula aidiyet hissinin azalması, arkadaş çevresinden kopma, ebeveyn denetiminin zayıflaması gibi faktörler eğitim kalitesini ciddi biçimde düşürmektedir.

Bakan Yusuf Tekin'in kamuoyuna yansıyan ve tepki çeken "20 yıl önce ilkokul bile yoktu, şimdi kaloriferli liseler var" şeklindeki ifadeleri, hem istatistiklerle çelişmekte hem de mevcut eğitimin kriz boyutunu görmezden gelen bir siyasi söylemin ürünüdür. Oysa kendi bakanlığının yayınladığı resmi veriler, köylerde okul sayısının ve öğrenci nüfusunun her geçen yıl daha da azaldığını ortaya koymaktadır. Örneğin köylerdeki ilkokul sayısı yalnızca bir yılda 5.582'den 5.538'e, ortaokul sayısı ise 2.624'ten 2.571'e düşmüştür. Bu gerileme, kırsalda eğitimin bilinçli olarak tasfiye edildiği eleştirilerini de beraberinde getirmektedir.

Eğitim sisteminin daha derin bir kriz yaşadığı alan ise eğitim dışı kalan çocuklar gerçeğidir. TEDMEM'in 2024 yılı Eğitim Değerlendirme Raporu'na göre 612 bin 814 çocuk eğitim dışında kalmıştır. Bu çocukların yaklaşık %74'ü lise çağındadır. Bu durum, erken yaşta işçileşme, çocuk evlilikleri, suça sürüklenme ve yoksulluk döngüsüne hapsolme gibi ağır sosyal sonuçlar doğurmaktadır. Ayrıca, okul devamsızlığı oranları da bu krizi teyit etmektedir:

ilkokulda %11,6, ortaokulda %14,8, lisede ise %27 gibi yüksek devamsızlık oranları söz konusudur.

Derin Yoksulluk Ağı Kurucusu Hacer Foggo'nun da ifade ettiği gibi, artık birçok aile ve çocuk, eğitimi "gelecek inşası" için bir araç değil, maliyetli bir yük olarak görmeye başlamıştır. Bu eğilimin gerisinde ise sosyal devletin geri çekilmesi, okul servislerinin kaldırılması, okul yemeği ve hijyen olanaklarının sağlanmaması, eğitimin piyasalaşması gibi bir dizi neoliberal politika yatmaktadır. Sonuç olarak, yoksul çocukların eğitime erişimi yalnızca "taşınma" ile değil, yaşamın tüm alanlarında karşılaştıkları yapısal eşitsizliklerle engellenmektedir.

Bugün eğitim sistemimiz, sosyal eşitliği sağlayan bir araç olmaktan çıkmış; sınıfsal ayrışmayı, coğrafi eşitsizliği ve kuşaklararası yoksulluğu yeniden üreten bir mekanizmaya dönüşmüştür. Bu nedenle, Milli Eğitim Bakanlığı'nın hem mevcut tabloya dair gerçekçi ve veriye dayalı bir analiz sunması, hem de bu eşitsizlikleri giderici kamusal politikaları açıklaması elzemdir. Türkiye'de eğitim hakkının coğrafi konum, sınıfsal farklılık ve yoksulluk nedeniyle eşitlikten uzak bir şekilde dağıldığı, çocukların hayata eşit şartlarda başlayamadığı açıkça ortadadır. Bu tablo karşısında kamu gücünü elinde tutanların sorumluluk alması, şeffaflıkla hesap vermesi gerekmektedir.

Bu bağlamda;

1. MEB 2023-2024 verilerine göre 31 bin 559 yerleşim yerinde okul bulunmamaktadır. Bu yerleşim birimlerinin il ve ilçe bazında dağılımı nedir? Bu yerleşim birimlerinde okul açılmamasının gerekçesi nedir?
2. Taşınmalı eğitime mahkûm edilen 614 bin 680 öğrencinin eğitim kalitesi, psikolojik durumu ve sosyalleşme imkânlarına dair herhangi bir etki analizi yapılmış mıdır? Bu öğrencilerin eğitimde başarı ve devam durumları nedir?
3. Köy okullarının sayısı ve köylerdeki öğrenci sayısı her yıl azalırken, bu okulların kapatılması ve taşınmalı eğitime yönlendirme eğilimi eğitimde fırsat eşitliği ilkesini nasıl etkiliyor?
4. TEDMEM raporuna göre, eğitim dışı kalan 612 bin 814 çocuğun okullaşma oranını artırmak için somut, tarihli ve bütçelendirilmiş bir eylem planınız var mıdır?
5. Devamsızlık oranları özellikle lise çağında neden bu kadar yüksektir? Bu çocukların açık liselere yönlendirilmesi dışında bir kamusal çözüm politikası geliştirilecek midir?
6. Kırsal ve yoksul bölgelerde okul yemeği, ulaşım ve hijyen koşullarının sağlanmaması gibi yapısal sorunların çözümüne yönelik bakanlığın yürüttüğü projeler nelerdir?

7. Eğitimi umut olmaktan çıkaran derin yoksulluğa karşı Milli Eğitim Bakanlığı, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ile birlikte eşgüdümlü bir sosyal politika programı yürütmekte midir?
8. Eğitimdeki bu yapısal eşitsizliklerin uzun vadede kuşaklar arası yoksulluğu artırdığı yönündeki eleştirileri nasıl değerlendiriyorsunuz?